

Continuare din pag. 21: Mariana Juster.)

Ceea ce prof. Buzatu nu știe este că au fost oameni de omenie care într-adevăr au venit în ajutorul nenorociților, punându-și viața în pericol. Este cazul Vioricăi Agarici din România, infirmieră care s-a luptat cu soldații de pază în gară pentru a aduce apă celor din vagoane. Poporul evreu îi cinstește memoria prin plantarea unui pom, acordându-i înaltul titlu de "drept al popoarelor". Pogromul de la Dorohoi. La 28-29 iunie 1940, în urma ultimatumului sovietic, armata română a început retragerea din Basarabia și Bucovina. În țară a început o furibundă agitație împotriva evreilor, pe motivul că ostașii români ar fi fost atacați de evrei. (Istoricul Mihai Pelin infirmă acest lucru). Lucrurile s-au precipitat când sovieticii au împușcat cu un singur glonte pe căpitanul de artilerie Boros și pe soldatul evreu Iancu Solomon, care a vrut să-l apere. A doua zi s-a trimis la înmormântarea evreului o companie de soldați evrei în frunte cu un plutonier, student, Emil Bercovici. Sub pretextul că evreii veniți în cimitir au complotat împotriva armatei române, regimentul 3 grăniceri (în retragere prin fața cimitirului) a intrat în cimitir, a poruncit tuturor să se dezbrace, i-a așezat la gard și a tras în ei. Pe studentul Bercovici, după ce l-au împușcat, l-au așezat pe o mitralieră și au chemat martori ca să le arate cine a tras în armata română!! Evreii care au reușit să se ascundă în spatele monumentelor, au fost descoperiți de către paznic și predați soldaților ca să-i omoare! Pogromul de la București din 1941, căruia i se mai spune "Rebeliunea legionară", a fost de-o sălbăticie și o cruzime nemaipomenită. Numărul victimelor se cunoaște exact (nu-l știu eu). Evreii scoși din case, târâți și schingiuiți, și-au găsit moartea în sfârșit... care în pădurea Jilava, care tăiați și atrârnați de cârligele abatorului cu mențiunea "carne cușer" (carne rituală). M-am limitat doar la câteva pogromuri. Mai erau și în alte locuri! Or fi acestea "pogromuri tradiționale", "originale" sau "clasice"? Și acum câteva aspecte, dacă vă interesează, din timpul prigoanei rasiale, suferite de semnatara acestor note. Mariana Juster, fiind copilă în timpul războiului, a suferit laolaltă cu cei maturi ororile urii de rasă. La 9 ani a fost obligată să meargă pe jos 30 km în convoiul de evrei evacuați din târgul lor, către Botoșani (în proiectul autorităților, ghetu). Tot la acea vârstă, autoritățile au stigmatizat-o cu semnul rusinii - steaua galbenă. Pata cea neagră prinsă pe rochiță o puneau la discreția urii și cruzimii etniei domnitoare... Bătăi și înjurii de la copii români făcea joaca afară imposibilă. În această perioadă, Mariana a aflat că este: jidaucă, juchiță împuțită, iudă, jidoavcă la Bug (ceea ce însemna că au știut de Transnistria) și că era de preferat să stea cuminte în casă decât să încaseze pumni afară. Fetita de nouă ani, laolaltă cu ceilalți copii, evrei bineînțeleș, au fost alungați din școlile primare și licee. Un an a rămas acasă fără școală, fără nici-o activitate. Solo Juster s-a aflat în timpul războiului în Bulgaria. Legile rasiale acolo n-au fost atât de riguroase, poporul bulgar purtându-se cu evreii foarte omeneste. Solo Juster a fost închis într-un lagăr de muncă lângă Sofia.

(Continuare din pag. 1: Prof.dr. Ion Calafeteanu.)

Am fost atașat diplomatic în Ministerul Afacerilor Străine între 1966-1969, redactor la Revista Română de Studii Internaționale (1969-1971), cercetător științific principal la Institutul de Studii Istorice și Social-Politice (1971-1990). Din 1990 sunt consilier în Ministerul Afacerilor Externe. Între 1990-92 am fost diplomat la misiunea României pe lângă Națiunile Unite (New York). Din 1996 și până în 1999 am fost director adjunct și director a.i. la Accademia di Romania in Roma. Între anii 1978-1989 am predat cursul de istorie la Institutul Politehnic din București. Din 1995 am fost conferențiar titular al cursului de istorie universală contemporană la Universitatea "Valahia" din

Târgoviște, iar din 1999 sunt profesor universitar la aceeași universitate. M-am specializat în istorie contemporană. Temele abordate sunt: istoria relațiilor internaționale, politica externă a României, rezistența în anii celui de al doilea război mondial, problematica holocaustului, exilul anticomunist din Europa Răsăriteană după cel de al doilea război mondial, formarea statelor naționale în Europa Centrală și de Sud-Est. Am publicat mai multe lucrări: "Probleme de politică externă a României", 1918-40, vol. II, Editura Militară, 1977 (în colaborare); "Dicționar diplomatic", Ed. Politică, 1979 (în colaborare); "Afirmarea statelor naționale unitare independente în centrul și sud-estul Europei (1821-1923)", Editura Academiei, 1980, la care am fost autor și coordonator. Lucrarea a fost tradusă în limbile engleză, franceză, germană și maghiară. În 1980, tot în Editura Militară am publicat lucrarea "Diplomazia românească în sud-estul Europei", iar în 1983, în colaborare, lucrarea "Relații internaționale postbelice"; în același an "România și conferința de pace de la Paris (1918-1920)"; în 1984, ca autor și coordonator, "Din cronică relațiilor poporului român cu popoarele vecine", în Editura Militară; în 1986, tot ca autor și coordonator, "Politica externă a României", la Editura Științifică și Enciclopedică; "Tezaurul român la Moscova", editura Globus, în 1992, în colaborare; "Emigrația populației evreiești din România în anii 1940-1944", editura Silex, în 1993, ca autor și coordonator; "Iuliu Maniu - Ion Antonescu. Opinii și confruntări politice", Editura Dacia, 1994, și multe altele. Aș mai aminti și ultima lucrare: "Politică și exil", editura Enciclopedia, 2000. Am publicat circa 30 de articole științifice în reviste de specialitate din țară și străinătate.

Documentarea pentru lucrările scrise am făcut-o în arhive și biblioteci din străinătate: Paris (1975), Ierusalem - Yad Vashem (1984), New York (1992), Moscova (1992), Institutul Hoover-Palo Alto, USA (1993), Londra (1994), Roma (1996-1998). Am participat la diverse congrese, simpozioane și conferințe științifice la Sofia, Moscova, Linz, Strasbourg, Ierusalim, New York Paris, Roma, etc.

S.C.: Stimate domn Calafeteanu, ați studiat despre populația evreiască din România, și acest studiu s-a concretizat în lucrarea "Emigrația populației evreiești din România în anii 1940-1944."* Ce cunoașteți despre această perioadă? (Am pus în continuare d-ului Calafeteanu întrebarea pusă d-ului Uli Friedberg-Valureanu și d-nei Mariana Juster despre "pogromuri tradiționale" și "exterminarea evreilor în România", dar pentru economisirea spațiului n-o mai repet aici).

I.C.: Unirea Basarabiei, Bucovinei și Transilvaniei cu România în 1918 aduce în granițele statului român și importante grupări etnice minoritare. Printre ei și numeroși evrei, care, împreună cu populația evreiască din vechea Românie, formau o puternică minoritate, evaluată în 1933 la circa 730.000 de locuitori, sau 4,2% din întreaga populație a țării. Dacă istoria evreimii din Transilvania, Bucovina și vechea Românie fusese, în general, lipsită de manifestări radicale antisemite, sub forma unor pogromuri, în schimb populația evreiască din Basarabia, aflată până la 1918 sub stăpânire rusească, nu fusese scutită de astfel de experiențe triste. Prin decretul din decembrie 1918 și mai 1919, apoi prin Constituția din 1923, populația evreiască a primit drepturi egale cu toți cetățenii României. În ciuda atisemitismului zgomotos al unor grupări reduse din punct de vedere numeric și nereprezentative din punct de vedere politic, conviețuirea românilor și evreilor nu a cunoscut în perioada interbelică grave momente de criză. La sfârșitul anilor '30 însă, când ideologia rasistă cunoaște în toată Europa creșteri îngrijorătoare, guvernul Goga-Cuza (decembrie 1937-februarie 1938) inițiază o lege de verificare a cetățeniei, care a lovit, în primul rând, o parte importantă a populației evreiești. Anul 1940 va declanșa drama. În primul rând o dramă a românilor, nevoiți să

cedeze Basarabia și Bucovina de Nord, Rusiei Sovietice și partea de nord-est a Transilvaniei, Ungariei. Era vorba despre circa 1/3 din teritoriul și 1/3 din populație, în proporție zdrobitoare formată din români. Mulți dintre ei - de ordinul zecilor de mii - au fost nevoiți să-și părăsescă familia, casele, averea și să se refugieze în România. În urma acestor pierderi dureroase, numărul populației evreiești a scăzut cu cca. 430.000 de persoane, ajungând la aproximativ 325.000, restul intrând în cadrul Uniunii Sovietice (circa 275.000) și Ungariei (circa 155.000). Rupiturile teritoriale din vara anului 1940 au influențat în mod dramatic și soarta evreimii românești. Pe teritoriul rămas sub autoritatea statului român se produc acum primele pogromuri anti-evreiești. Era un efect întârziat al propagandei antisemite, dar și o reacție la cele petrecute în Basarabia și Bucovina de Nord cu ocazia retragerii autorităților de stat românești. Atunci, în iunie 1940, indivizi din cadrul minorităților rusești și ucrainiene, dar și un număr extrem de redus din cadrul populației evreiești, compus din adepți ai ideologiei comuniste, s-au datat la atacuri împotriva autorităților de stat românești și la jigniri aduse însemnelor statului român. Totodată, începând cu vara anului 1940, sunt inițiate o serie de legi cu caracter antisemit privind situația juridică a locuitorilor evrei, îndepărtarea evreilor din anumite funcții, "românizarea" întreprinderilor economice, etc. În perioada în care generalul Ion Antonescu (numit conducător al statului în septembrie 1940) a avut ca asociați la executarea puterii pe legionari, măsuri cu caracter antisemit au continuat cu și mai multă intensitate. În timpul încercării de lovitură de stat din ianuarie 1941, legionarii s-au datat la acțiuni de o cruzime nemaîntâlnită, cărora le-au căzut victime și numeroși evrei (circa 120 de persoane). După ce la 22 iunie 1941 România intră în război alături de Germania, elemente legionare și unități germane organizează un pogrom la Iași, oraș aflat în apropierea liniei de front; are loc un adevărat masacru, soldat cu câteva mii de morți. Odată cu eliberarea Basarabiei și Bucovinei, populația evreiască aflată încă pe aceste teritorii (circa 126.000 persoane) a fost deportată la est de Bug, în Transnistria. Iarna grea a anului 1941/1942, lipsa organizării, dezinteresul autorităților românești, crimele militarilor germani, epidemia de tifos din primăvara anului 1942, etc. au făcut zeci de mii de victime printre deportați. În 1943, când apropierea frontului amenința decimarea completă a supraviețuitorilor lagărelor din Transnistria, guvernul român a hotărât repatrierea supraviețuitorilor din Transnistria (circa 50-60.000). Regimul "muncii în folos obștesc" pentru evrei a fost introdus în decembrie 1940, iar în 1941 pentru toți cetățenii țării. Pentru evrei, regimul "muncii de folos obștesc" era considerat ca un substitut pentru faptul că evreii nu efectuau serviciul militar, fiind menținut "cât ceilalți cetățeni fac parte din elementele armatei". De menționat că evreii cu studii superioare, foștii ofițeri activi sau de rezervă nu prestau muncă manuală, ci la birou, fiind remunerați potrivit muncii pe care o făceau. Din noiembrie 1941, prestația de muncă în folos obștesc a putut fi răscompensată în bani. Din totalul populației evreiești au prestat muncă în folos obștesc 47.000 de persoane în detașamente exterioare (în alte localități); erau cazați în case particulare sau în barăci. Desigur, situația populației evreiești pe teritoriul rămas după cedările teritoriale din 1940 ar necesita analize mult mai detaliate. Să remarcăm însă că din România, în granițele de atunci, nu a plecat nici un convoi spre lagărele morții din Polonia. Deși germanii făcuseră încă din 1942 un plan în acest sens. Au trebuit însă să renunțe, datorită reacției societății românești, care l-a determinat pe Ion Antonescu să respingă acest proiect. Politica guvernului antonescian față de soluționarea "problemei evreiești" era prezentată, de o manieră generală, într-un memoriu adresat guvernului german în martie 1943, în care se spunea: